

Tron, samvetet – den stora huvudsaken i ett kristligt leverne

»Allt som icke är av tro, det är synd.»

/Paulus

Tron, samvetet, det inre goda förhållandet till Gud, – se där de ömma ögonstenarna, hjärtat och livskällan i den nya människan! Många saker äro viktiga i det andliga, såsom kärlek, ödmjukhet, uppriktighet, goda gärningar; men ett allena är livet, ett är hjärtat i kroppen! Detta är tron, samvetet, det inre medvetandet om Guds välbehag. Härtill höra två ting: först att man genom evangelium och nåden i Kristus är frigjord från den lagiska tråldomsanden, har fått syndernas förlåtelse och visshet därom, och nu lever i en evangelisk barnaskapsanda, i en förtrolig vänskap med Gud. Detta är det första villkoret och källan till all sann gudaktighet, all kärlek, lust och kraft till det goda. Saknas denna förtroliga barnaskapsande, då är allt vad Gud älskar svårt, tungt och omöjligt, och alla gärningar äro trälens tvungna och ovilliga tjänst.

Därmed följer då först, att dessa gärningar *icke behaga Gud*; ty han vill icke hava någon tvungen tjänst, och »alla de, som hålla sig till lagens gärningar, äro under förbannelse» (Gal. 3); och för det andra, att jag är *vanmäktig, att jag får ingen kraft till det goda*, utan synden blir genom lagen mer och mer väldig – såsom Paulus vidlyftigt beskriver detta i Rom. 7:e kap. Däremot, när jag fått försäkran om Guds vänskap – när min Gud tillsagt mig: *Var vid gott mod, min son, dina synder äro dig förlåtna* – o, då lever jag, då brinner jag, då är han och hans ok mig ljuvligt och hans börda är lätt. Då min Gud tillsagt mig: *Du är min*, då går jag bort med en salig hemlighet i mitt hjärta; jag har en vän, en skatt, en härlighet av oförliknelig art – då vill jag, då »tvingar mig saligt denna Kristi kärlek» att i allt tjäna honom, att icke mer leva för mig själv, utan för honom, som har dött och uppstått för mig. Se därför hjärtat och livet i all sann gudaktighet!

För det andra fordras till denna tro, till detta medvetande om Guds välbehag, att jag också vet, att det leverne, de gärningar, som jag egentligen och med vilja övar, äro för Gud behagliga; att jag gör dem just därför, att de äro enliga med Guds ord och vilja. Vad jag av svaghet felar, det hör till de synder, som jag dagligen inlägger i »Fader vår» och beder: »Förlåt oss våra skulder», och för vilka jag tror en evig och beständig förlåtelse; men det leverne, som jag egentligen övar, det som jag med vett och vilja gör såsom min egen gärning, det måste vara enligt ordet: annars kan det icke stå tillsammans med tron och ett gott samvete, om jag icke håller det för gott och enligt Guds vilja. Detta medvetande, som man kunde kalla tron uti gärningarna, är egentligen den tro, som aposteln talar om uti Rom. 14:e kap., där han slutar med de orden: »Ty allt som icke är av tro, det är synd.»

Allt det, som icke flyter ur ett sådant hjärta, som först är benådat genom den rättfärdiggörande tron på Kristus och lever i Guds vänskap, och för det andra har i Guds vilja sin levnadslag och gör sina gärningar i den mening, att de äro enliga med Guds vilja – allt det som icke flyter ur denna källa, det är synd. Här se vi, huru det första budet är källan och villkoret för alla de övriga budens uppfyllande. Att Gud är hjärtats Gud, att hjärtat över allting tror, älskar och fruktar Gud, detta är huvudsaken i allt kristligt leverne.

Det är icke utan skäl, vi bruka så många ord här om; ty näst den stora huvudartikeln om vår rättfärdiggörelse genom tron, är detta den första och viktigaste läropunkten, nämligen vad som är ett rätt kristligt leverne eller goda för Gud behagliga gärningar. Därför har ock djävulen i alla tider förnämligast använt all sin makt till att förvända dessa två huvudpunkter. Se vi på Kristi tid, så finna vi, huru det var just i dessa tvenne punkter läran var förvänd, och huru allt, som Herren lärde, gick därpå ut, först att ingen

levande var för Gud rättfärdig, utan att all rättfärdighet inför Gud bestod endast i hans »gång till Fadern»; sedan, att inga blott yttre gärningar utgjorde något för Gud behagligt leverne, utan att Gud ville hava *hjärtat* (Matt 5).

Se vi på Luthers tid, så var det just samma tvenne punkter, som genom reformationen återställdes, nämligen läran om rättfärdigheten av tron och om de rätta, goda gärningarna i kärleken, till skillnad från den falska fromheten i självalda gärningar.

Vill därför någon med riktig säkerhet veta, vad som är ett för Gud rätt behagligt leverne, så give han väl akt på Guds egna ord. Herren vår Gud har tydligt sagt oss det, då han ibland alla sina bud ställer detta främst: »Jag är Herren, din Gud, som har fört dig ut ur tråldomshuset. Du skall inga andra gudar hava jämte mig» etc. (2 Mos. 20:2-3). Se, detta är det första, största och viktigaste, att Gud, som har förlöslat oss från tråldomen, får vara hjärtats ende Gud.

Därom har Luther över detta språk talat på följande sätt: »Till detta (första) bud höra egentligen följande verk, nämligen att vi tro, hoppas, frukta och älska Gud. Men liksom den gör alldeles intet, vilken underlåter det första budet, om han ock håller alla bud, som stå under detta; alltså gör ock den intet, vilken gör alla goda gärningar och flyr det onda, om han icke lever i tron på Gud. Alldenstund, likasom det första budet är alla andra buds mått, regel och rättesnöre och kraft, vid vilket, såsom huvudet, alla lemmar hänga och röras, alltså är tron, såsom äskad i detta första budet, huvudet, livet och kraften i alla andra verk, så att ingen gärning är god, om den icke blivit verkad av tron, och liksom sammansmält med densamma.

»Men tron har sin kraft därigenom, att människan är fullt och fast förvissad, att hon behagar Gud, att hon har en Gud, som är henne bevågen och tillgiver henne hennes synd, i allt vad hon gör och företager – eller att Gud är henne nådig i anseende till det goda och tillgiver henne i anseende till det onda. Ty vad är den tro, som icke är en sådan övertygelse?

»Fördenskull göra de ganska stor skada med sin lära, vilka neka, att denna tro är nödvändig i varje gärning eller till varje gärning, och mena, att emedan vi icke jämt och ständigt bedja, läsa, besöka de sjuka, hjälpa de svaga, ja, icke kunna göra någon enda gärning beständigt och utan avbrott, även tron iakttagert en sådan omväxling, är än verksam, än vilar. De förstå icke, att vid all omväxling av gärningarna tron förbliver densamma, vilken vid alla gärningar tror, att hon behagar Gud, eller att Gud förlåter och är nådig. Fördenskull äro alla gärningar i tron lika – såsom vi ock då hålla dem. Ty själva tron allena är huvudgrunden bland alla gärningar.

Men där redan en åtskillnad är mellan gärningarna, där fattas tron. Ty för den, som tror, gäller allt lika, han må äta eller fasta, vila eller arbeta, bedja eller tjäna sin broder; ty han vet, att han i allt tjänar Gud och behagar honom lika väl, om gärningarna äro stora eller små, härliga eller ringa. Han utväljer sig alldeles ingen gärning; däremot förkastar han ock ingen, utan gör, såsom Samuel säger, »vad som förefaller». Men där tron icke är, där är man ivrig och gör sig förskräckligt mycken möda med att åtskilja, utvälja och förkasta gärningar, i det sådana människor av en dåraktig inbillning tro, att de skola med den ena gärningen behaga Gud mindre, med den andra mera. »Ingen kan behaga Gud, emedan han gör gott, utan han gör gott, emedan han behagar Gud.

Sålunda är tron, att vi behaga Gud, orsaken till de goda gärningarna, men icke äro gärningarna orsaken till tron, att vi behaga Gud. »Därför skola vi fast förbliva därvid, att det första budet är liksom huvudet och begynnelsen till alla andra bud, och att tron, vilken däri kräves, är huvudet och begynnelsen till alla andra gärningar.» Så långt av Luther.

Den, som nu verkligen vill stå väl med Gud, vandra hans vägar och föra ett rätt kristligt leverne, pröve sig efter detta stycke! Det är förskräckligt, vilket skrymteri som i detta fall övas, i det man väl vill föra ett kristligt leverne, men alldeles förgäter att giva akt på huvudsaken och villkoret för detsamma, som är, att leva i Guds vänskap, i tron på hans välbehag. »Låtom oss icke fresta Herren!» Han ser väl, huru du har det;

och »Herrens ögon se efter tron». Vad hjälper det dig, att du gör dig möda med gudaktighet och kristendom, när Herren dock till slut förkastar alltsamman såsom skrymteri och synd? Tv »allt som icke är av tro, det är synd».

Men även uppriktiga och troende själar må väl giva akt på detta stycke, på det att de icke förlora denna barnaskapsande, detta saliga medvetande, att de hava Guds vänskap och välbehag, både till sina personer och sitt leverne! Som redan är visat, är detta själva hjärtat och ögat i den invärtes människan, så att man väl må säga om denna hjärtliga tillförsikt, såsom skrivet står: »Bevara framför allt annat ditt hjärta, ty därifrån går livet!» Men denna verkliga tillförsikt till Guds välbehag är ock ett övermåttan ömtåligt ting, som mycket lätt kan rubbas och skadas, så att en hemlig dom och försagdhet gör hjärtat sjukt, förmörkar bilden av Guds ansikte och hämmar den barnsliga tillgången till Gud. »Ja», såsom Luther säger, »det finnes ingenting i himmelen eller på jorden, som är ömmare och tål mindre, än ett ömt samvete. Man säger väl, och det är sant, att ögat är ett ömt ting; men samvetet är mycket ömtåligare och mera grannlaga.»

Det fordras icke alltid grova synder för att rubba denna ömma barnatillförsikt; huru ofta var det icke blott en liten ovarsamhet i tal eller umgänge, en uraktlåtenhet i kärlekens bevisning, en tillfällig kallsinnighet m.m., som bragte nådabarnet i oro och tvivel på Guds välbehag! Och det märkliga är, att det oftare är några jämförelsevis mindre och obetydligare ting, som väcka detta tvivel, än några uppenbara synder. Då det just är hela evangelii förnämsta ämne och göromål att mot alla vidlådande synder trösta de svaga barnen och styrka dem i tron, så är det ofta händelsen, att de för alla bestämda synder, mot vilka de stå i en mera medveten strid, kunna tro förlåtelse, då däremot deras tro i tysthet kväljes och undergräves av några tvetydiga ting, om vilka de icke veta visst, huru mycket syndigt eller oskyldigt som däri ligger, och därför icke heller öva någon bestämd strid däremot, och komma därigenom att frukta för något, som är värre än alla synder, nämligen ett falskt själstillstånd.

Och huru evangelisk man än må vara, så vet man dock väl, att nåden icke gör en skrymtare salig. Huru stor nåden än må vara, och fastän den icke alls grundar sig på vår gudaktighet, icke ens på tron, utan på Kristus allena, så känner man dock väl det språket: »Du har ingen del eller lott i denna sak, ty ditt hjärta är icke rätt inför Gud» – vilket således måste förskräcka varje uppmärksam och redlig kristen, när han finner hos sig något, som han icke rätt förstår, men som dock vissa stunder synes honom vara syndigt, och vilket han dock vet sig icke sky och strida emot; ty därutav sluter han till någon andens falskhet, ett skrymtaktigt själstillstånd. Härav kommer, att en sådan ofta säger: »Om jag ock hade gjort den allra grövsta synd, så skulle jag hoppas förlåtelse; men här är något vida värre, nämligen en falsk ande.» Och märk ännu en gång, att den egentliga anledningen till en sådan trosrubbing ligger just i något tvetydigt, vilket icke kan framkalla en bestämd strid, icke heller kan göras med en klar övertygelse om dess oskyldighet, utan ligger endast såsom ett litet sandkorn i ögat och skaver och oroar så länge på den ömtåliga barnatillförsikten, till dess en sjuklig tråldomsande intager dess rum.

Men allra mäktigast blir trosrubbingen då, när samvetet gripes av tvetydigheter i kyrkliga och andliga frågor, vilka synas mycket viktiga, så att vad vi göra därvid tyckes vara en hel livsyttning, en avgörande förklaring för eller emot Kristus. När nu djävulen, just genom det tvetydiga i saken, anfäktar oss lika mycket, vilket helst vi göra – ty så plägar han göra, när vi icke äro fullkomligt vissa i vårt sinne, helst han också kan anfakta en kristen för det, som är bestämt gott – se, när man uti så viktiga frågor anklagas såsom otrogen, då är det arma ömtåliga samvetet rätt i elden. Och härigenom komma vi nu till det ämne, om vars rätta uppfattande och allvarliga behjärtande av alla kristna vi väl må anropa Gud om en synnerlig nåd, nämligen *vikten av ett förståndigt och varsamt umgående med tvetydiga saker* – vikten av att först för egen del »vara viss uti sitt sinne», och för det andra att med ömhet aktgiva på de svaga brödernas ömtåliga samveten och inre förhållande till Gud. Vi lägga till grund för vår betraktelse ett visst kapitel av den heliga

skrift, vilket också, med avseende på våra dagars särskilda företeelser, visserligen skall finnas vara »ett ord i sinom tid» – nämligen Rom. 14:e kap.

Kapitlet börjar så: Antagen eder den, som är svag i tron, utan att döma över tankar. Den ene tilltror sig att äta vad som helst; men den som är svag, han äter grönsaker. Den, som äter, förakte icke den, som icke äter, och den, som icke äter, döme icke den, som äter; ty Gud har antagit sig honom. Vem är du, som dömer en annans tjänare? För sin egen herre står eller faller han; men han skall bliva stående, ty Gud har makt att hålla honom uppe. Den ene gör skillnad mellan dag och dag, den andre anser alla dagar lika; var och en vare fullt viss i sitt sinne. Den som aktar på dag, han gör det för Herren, och den som icke aktar på dag, han gör det för Herren; och den som äter, han gör det för Herren, ty han tackar Gud; och den som icke äter, han gör det för Herren och tackar Gud.

Mången lärar mena, att detta kap. icke innebär mycket för oss; men vi skola snart finna annat. Innan vi betrakta de exempel av tvetydiga ting och olika meningar, som här anfördes, vilja vi först betrakta, vad aposteln i v. 1 antyder, nämligen att bland de trogna somliga äro starkare, somliga svagare i tron. Han säger: »Antagen eder den, som är svag i tron» etc. De, som skulle upptaga de svagare, voro således själva starkare och upplystare. Olika andliga åldrar, olika tillfällen till evangelisk upplysning och många andra omständigheter måste alltid medföra denna olikhet i tro och evangeliskt ljus. Må man blott icke med de »svaga i tron» sammanblanda *dem*, som icke alls kommit till tron, utan ännu söka bliva rättfärdiga genom sina gärningar.

Här säger aposteln om de svaga, att de väl ännu höllo den levitiska lagen, men att de »gjorde det för Gud», och icke för att därigenom varda rättfärdiga. Men uti galaterbrevet omtalar aposteln sådana, som höllo samma lagens iakttagelser »för att därigenom varda rättfärdiga», och säger om dem: »Kristus gagnar eder till intet, I ären alldeles skilda från Kristus, – I, som genom lagen viljen rättfärdiggöras». – Men då man skiljer mellan de starka och de svaga i tron, måste alltid märkas, att de däruti äro lika, att de bägge förstått denna falska självrättfärdighet, lärt rädas för den, straffa sin otro och fara efter att blott vara funna i Kristus. Uti denna stora huvudsak äro de »ett hjärta och en själ»; men på samma gång är det en stor mängd olika grader i deras ljus och evangeliska sinne, »allt eftersom Gud har tilldelat var och en trons mått» (Rom. 12: 3), vartill således icke blott olika andlig ålder och evangelisk lärdom bidraga, utan ock deras olika kallelse. »Gud», heter det, »har tilldelat var och en trons mått» – efter den kallelse, varje lem har i lekamen – »ty», säger Paulus, »han har satt somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister och somliga till herdar och lärare» (Ef. 4:11). Eller: »Icke äro väl alla apostlar? Icke äro väl alla profeter? Icke äro väl alla lärare? Icke hava väl alla verkande krafter?» (1 Kor. 12). Men till varje särskild kallelse fordras en särskild riktning i blicken på gåvorna. Då ser den ene mer på en sida av saken, den andre har ögat mer på en annan sida.

Vilken olikhet är det icke mellan Pauli och Johannes epistlar, huru fullkomligt lika de än äro i tron! Huru särskild från dem bägge är icke aposteln Jakob, fastän även han har samma tro! Ännu större blir olikheten, om man tillägger vissa profeter. Och dock hava alla samma frälsande tro i sina hjärtan; dock hava de alla »talat, drivna av den helige Ande». Denna likhet och denna åtskillnad skall alltid finnas inom Guds församling.

Dock äro även, såsom vår text visar, uti själva tron och samvetet olika grader hos de svagare och starkare. De hava olika blick i evangeliets frihet. Paulus och de i tron starka sågo tydligt, huru Kristus var lagens ände, att när den förebildade var kommen, behövdes icke längre skuggteckningen (Heb. 10:1). De i tron svagare hade väl också funnit i Kristus sin rättfärdighet, liv och salighet, men kunde därför icke inse, varför icke den lag, som Gud själv en gång hade givit, ändå borde iakttagas – varom snart mera. Den gamla lagiska

vanan hängde ännu vid deras samveten, och deras blick var icke fullt klar. Vi förstå detta lättast genom det, som vi ännu dagligen finna inom de trognas hop. Genom bättringens trånga port hava de alla, efter längre eller kortare strider med otro och självrättfärdighet, äntligen kommit till evangeliets hemlighet och funnit sin enda frälsning och tröst i Kristus – och *han, han* allena är nu hela föremålet för deras svagare eller starkare tro, deras mera hungrande eller mera tillfredsställda och glada samveten. Då äro de alla »den frias barn» och alla lika kära för Guds hjärta.

Men huru olika är icke ännu blicken hos de svaga och de starka! När de förra säga: »Då du är kommen till Kristus, så tänk nu på att bevisa dig den erhållna nåden värdig!» så säga de senare: »Har du funnit Kristus, så fröjda dig i Herren alltid, och Kristi kärlek tvingar oss till allt gott.» Säg de förra: »Gud är trofast, så länge vi tro på honom»; så säga de senare: »Äro vi trolösa, så förbliver han trofast; ty han kan icke förneka sig själv.» Tänk de förra: »Nu måste jag göra gott, sedan jag börjat tro»; så göra de senare det goda, förrän de tänkt därpå.

När de förra på en begången otrohet övergiva sitt fäste och vilja först efter ett visst mått av bättringssorg gå fram och begära förlåtelse; så begråta visst de andra lika väl sitt felsteg, men göra därav ingen beredelse för nåden, utan se endast i Kristus all sin tröst.

Då de förra helst fördjupa sig i det, som de hava blivit genom tron eller skola varda i sig *själva*, så skåda sig de senare helst uti den bild, som de äga *utom sig, i sitt stora Överhuvud*. Vinnlägga sig de förra om bön, andligt tal m.m., emedan en kristen så skall, bör, måste, så flyter hos de senare bönen och talet ur hjärtats fria lust och behov o. s. v.

Härvid bör dock märkas, att ingen är så stark i tron, att han icke stundom blir neddragen i svaghet och klentro, så att varje kristen har även sina olika tider av svaghet och styrka.

Nu säger aposteln: »Antagen eder den, som är svag i tron, utan att döma över tankar.» Det är sant, de äro oförståndiga, dessa svaga, det är något sjukligt i deras kristendom; men just därför böra de desto ömmare upptagas, skötas och bäras av de starkare och förståndigare, liksom man uti ett hus allra mest bär och omhuldar det barn, som är sjukt och svagt. – »Utan att döma över tankar», säger aposteln. Vakten eder för att göra något, som rubbar de svagas och ömtåligas ömtåliga tro och samvete – genom att »döma över tankar» eller missbruka edert förstånd om den evangeliska friheten. Vad aposteln egentligen åsyftar, skall bliva tydligare, när vi först betrakta de exempel, han här anför.

Han säger: »Den ene tilltror sig att äta vad som helst, men den, som är svag, han äter grönsaker. Den ene gör skillnad mellan dag och dag, den andre anser alla dagar lika.» Här lärer mången genast tänka: Vilka små obetydliga ting: »ätande», »dagars hållande»! Men om vi bättre lära känna förhållandet, som här åsyftas, skola vi finna, att frågan var mycket viktig. Sådant borde man genast kunna ana, då aposteln i v. 15 säger: »Fördärva icke genom din mat den, för vilken Kristus har dött»; och i v. 23: »Den som är tveksam, han är dömd, om han äter.» Här märka vi, att det är fråga om odödliga själars fördärv och fördömmelse.

Saken är den, att här egentligen var fråga om att göra Guds vilja, följa Guds ord och bud, eller tvärt om fritt och med uppsåt bryta däremot. Det var denna viktiga omständighet, som vid dessa obetydliga gärningar rörde samvetet så mäktigt, att det gällde liv och salighet. Det är genom Guds ord, som de obetydligaste ting bliva övermåttan viktiga. Huru äventyrligt, huru förvånande viktigt blev icke »ätandet» av en viss frukt i paradiset blott därigenom, att Herren Gud sade: »Därav skolen I icke äta!» Huru viktigt är icke det vattnet, om vilket Kristus blott säger: »Utan att en varder född av vatten och Ande, kan han icke ingå i Guds rike!» Se här orsaken, varför köttets ätande, dagars hållande, omskärnelsen m.m., som för oss nu äro sådana obetydligheter, voro så viktiga, att de rörde liv och salighet! Orsaken var, att Herren hade talat därom i sin lag.

Här var icke blott fråga om dessa tvenne gärningar, köotts ätande och dagars hållande, utan frågan gällde hela den lag, som handlade därom. Till frågan om köotts ätande kom även en annan omständighet, nämligen att på torget ännu såldes även sådant kött, som var offrat åt avgudarna. När nu till avgudars dyrkan även hörde, att man åt och drack sådant, som var dem ägnat, så råkade de svagare kristna i stort bekymmer och menade, att om de åt något, som var offrat åt avgudarna, så deltog de uti deras dyrkande. Det är om detta bekymmer aposteln talar uti 1 Kor. 8:e kap. samt i 10:e kap. v. 19 o. följ.

Då det nu i vår text (v. 2) heter: »Den ene tilltror sig att äta vad som helst, men den som är svag, han äter grönsaker», så vill det säga: den ene är i tron så upplyst, att han förstår, huru denna ceremoniallag endast gällde intill Kristus, men i honom hade sin ända, och att de således voro fria från alla dess föreskrifter; de svagare åter, som icke ännu funno tillräcklig skäl i ordet att taga saken så och voro från sin späda barndom vana att hålla denna lag helig, voro ännu till sina samveten bundna vid dess föreskrifter – på samma sätt som vi äro bundna vid de tio budens. Vi tro alla våra synders förlåtelse genom Kristus, men hava därigenom icke frihet att förakta Guds bud. Synda vi av svaghet, så hava vi en Försvarare när Fadern; men att med vett och vilja öva såsom en fri gärning något, som strider emot Guds ord, det kan icke stå tillsammans med ett gott samvete. Just på detta sätt voro dessa svaga på en gång troende och likväl bundna vid lagen.

Då det heter, att de endast åt grönsaker, vill det säga, att de voro så rädda för att bryta mot Herrens bud och äta något slags kött, som vore i lagen förbjudet eller ock offrat åt avgudar, att de alldeles försakade kött och höllo sig endast till örter och grönsaker. Så samvetsgranna och gudfruktiga voro dessa trogna, och dock kunde de icke i Guds ord se detsamma som de starkare sågo däri. Det är många omständigheter, som göra, att icke alla kristna kunna i Guds ord se detsamma uti vissa frågor. Det är i synnerhet känslan, vanan och gamla föreställningar, som så mycket inverka på blicken i Guds ord. Då Kristus förutsade sina lärjungar, huru han skulle antvandas åt hedningar, lida och dö, så tillägger evangelisten: »men de förstodo icke detta tal, och det var fördolt för dem, så att de icke kunde fatta det».

Vad var orsaken därtill? Kristi ord voro ju tydliga; varför kunde de icke förstå dem? Endast därför, att deras tankar gingo en helt annan väg; det var i deras föreställning avgjort, att Kristus skulle blott mer och mer tillväxa i anseende och makt, och på det sättet bliva Israels förlossare. När han talar om lidande och död, så kunna de icke på annat sätt förstå det, än att hans ord nu hade någon annan betydelse. Se nu här, huru en förut omfattad mening gör, att man icke förstår Guds ord. Så var det ock med dessa svaga i tron. Den lag, som de starkare föraktade, hade i alla deras livsdagar varit dem helig; huru skulle de nu kunna med fritt mod bryta densamma? Och så se vi, huru de trogna, som alla voro i Kristus »ett hjärta och en själ», likväl ur Guds ord fingo rakt motsatta meningar uti en så viktig fråga, som denna: äro vi, som tro på Kristus, ännu bundna vid ceremoniallagen eller icke?

Härav skola vi en gång för alla lära, att även bland trogna kristna kunna helt olika meningar uppstå, och de äro dock å omse sidor angelägna om sanningen och vilja grunda sin tro endast på Guds ord. Här är orsaken till de många olika kyrkosamfundet inom den evangeliska församlingen, och deras olika meningar i vissa punkter. Man skall därvid endast väl märka och fasthålla, att uti en punkt äro de icke skilda; uti en punkt äro de alla ense: det är den stora huvudartikeln om, »huru vi varda frälsta». Gud vare lov! Den punkten är dock icke tvetydig i skriften. I den frågan finna alla trogna och allvarligt sökande själar alltid detsamma, nämligen att »vi varda rättfärdigade utan förskyllan av Guds nåd genom återlösningen i Kristus Jesus». Därför är det ock endast denna punkt, som gör oss till kristna och saliga. En annan punkt, som också är alldeles otvetydig, är den, att vi böra frukta och älska Gud över allting och göra efter hans vilja. Även därom äro alla kristna eniga.

Men när det sedan blir fråga om vissa enskilda gärningar, så kunna olika meningar och företag uppstå

även bland de trogna, såsom nu är tydligt av detta kap. Och, ännu en gång sagt, de kunna på ömse sidor göra det av renaste nit för Guds ord och Guds vilja. Det är sant, icke äro alla söndringar av det slaget.

Nej, somliga komma, såsom Luther säger, »av det leda tycket om sig själv», och därav att det arma människohjärtat, detta oroliga onda, icke kan åtnöjas med att vara så ringa och obemärkt, att man skulle blott gå i de gamla spåren, den gamla vägen, som alla »vanliga kristna» vandra, utan att man vill bringa nytt på banan an och vara visare än alla andra; såsom Luther ock just över denna vår text säger i en pred. på 2:a Sönd. i Adv.

Sedan han först beskrivit dessa svaga och starka, så omtalar han ännu tvenne olika sinnen och säger: »Dock gör aposteln i detta mål en åtskillnad på två slags folk: några som äro i sanning svaga i tron, de där redan blivit nämnda. Det är goda, fromma och enfaldiga själar, vilka gärna gjorde bättre, om de allenast visste och kunde det; de äro icke enträtna, och dem felar intet annat, än att deras samvete och tro äro svaga.

De andra äro enträtna (egensinniga, halsstarriga), vilka icke äro därmed nöjda, att de själva föra en sådan levnad, utan yrka jämväl därpå och vilja icke höra den rätta sanningen, utan strida däremot. Dessa vålla, att de andra äro svaga; ty med sådana sina lärosatser sarga de svagas samveten och snärja dem, så att de mena, det måste så vara. De göra sig ett nöje av att bringa de enfaldiga samvetena under sin lydnad. Om dessa talar icke den helige Paulus här, utan i Tit. 1:11, med flera ställen.»

Men vi handla här om ömma samveten, dessa verkliga svaga, för att av apostelns ord finna, först vad de själva böra göra för att icke förlora själva tron och livet, och sedan, huru de starkare böra förhålla sig för att icke »fördärva dem, för vilka Kristus har dött». Det första, som aposteln framställer såsom av högsta vikt, är, att *var och en bör vara fullt viss uti sitt sinne*, v. 5 – d. ä. att ingen kristen bör göra något, som han icke med visshet håller för rätt och Gud behagligt; ty detta är själva huvudsaken. Och aposteln gör därav så stor affär, att han i v. 23 säger: »Men den som är tveksam, han är dömd, om han äter, emedan det icke sker av tro, och allt som icke är av tro, det är synd.»

Det är av mindre vikt för själen, om själva gärningen är i och för sig den rättaste, såsom aposteln så märkligt uttrycker det i v. 6: »Den som aktar på dag, han gör det för Herren, och den som icke aktar på dag, han gör det för Herren; och den som äter, han gör det för Herren, ty han tackar Gud, och den som icke äter, han gör det för Herren och tackar Gud.» Se vilket gyllene språk! Om sådana själar handlas här, vilka »göra vad de göra för Gud», d. ä. de göra det för Guds skull, i den övertygelsen, att de göra Guds vilja. Detta är huvudsaken. Med sådana själar vare var man i frid! Att du i kärlek och gudsfruktan söker upplysa dem om det rättaste, är alltid gott; men vakt dig väl för att förakta eller fördöma sådana, som verkligen endast söka att förstå och efterleva Guds vilja.

Detta är den andra förmaningen aposteln här giver: »Den, som äter, förakte icke den, som icke äter; och den, som icke äter, döme icke den, som äter.» Det är detta inbördes föraktande, dömande och fördömande, som gör så mycket ont i sådana fall, där allvarliga själar få olika meningar. Till det föraktandet och dömandet frestas även kristna, i synnerhet när de icke kunna tro och begripa, att även de kunna vara lika uppriktiga och gudfruktiga själar, vilka icke i ordet finna detsamma, som de själva. Men se här, vad aposteln säger: de kristna i hans tid voro delade i olika meningar uti en så viktig fråga som denna: om de ännu voro bundna vid den levitiska lagen, den judiska gudstjänstens yttre iakttagelser, eller om de genom Kristus voro därifrån fria – och detta var en fråga, som så mäktigt grep deras samvete, att det gällde deras själ och salighet (v. 15, 23) – och dock voro de å ömse sidor så trogna och gudälskande själar, att vilketdera de gjorde, så gjorde de det för Gud.

Men du kan icke begripa det; du säger: Huru kunde de vara trogna mot ordet och likväl få så olika meningar? Svar: Tror du icke vad redan är visat, huru känslan och förut fattade meningar inverka på

blicken, så se det här, då aposteln säger det. Den som ännu håller den levitiska lagen, han gör det för Herren, eller för Herrens skull, och den, som icke aktar den, gör det ock för Herren.

Den förre såg i ordet, att Gud själv har givit denna lag, men såg däremot intet bestämt upphävande därav och tänkte: kan samma gärning, som nyss var en synd, nu vara alldeles oskyldig? Det vi allt från vår barndom hållit heligt, skola vi nu förakta det? – och denne *håller* den lagen »för Gud».

Den senare tänkte: *Kristus* är själva väsendet; skuggbilden, förlåten är nu räddad och det rätta lammet offrat; då äro vi fria från skuggbilden, och jag gjorde en stor synd, om jag icke med både ord och gärningar bekände detta – och denne »äter för Gud». Så se vi, huru de på ömse sidor voro trogna mot ordet och dock i dessa dunklare frågor kommo till olika meningar, allt eftersom den ena eller andra föreställningen stod livligare för deras hjärtan.

Här hava vi nu en tavla för våra ögon, som förklarar många företeelser i dessa dagar. Huru många olika meningar uppstå icke även nu bland de trogna! Med förbigående av många ringare skiljemeningar, är för närvarande frågan om utgående från kyrkan den mest gripande. Man säger då: Skola vi kristna bliva stilla och taga sakramenten i en kyrka, där villfarelser uttalas dels i antagna böcker, dels av opånyttfödda lärares mun, där de flesta lärare äro icke herdar, utan herrar över församlingen (1 Petr. 5:3)?

Somliga mena, att detta är skäl nog för utgåendet, andra åter neka därtill – och på ömse sidor har man Guds ord för ögonen. Där hava vi samma företeelse som i apostlarnas dagar. Såsom förut anmärktes, hava några enfaldiga, vilka blott se på de i texten anförda exemplen av köotts ätande och dagars hållande, plägat mena: »Detta handlar ju om fria, villkorliga ting; vi åter handla om läran! Detta är två olika ting» o.s.v.

Men vi hoppas, det står nu klart för vars och ens ögon, ifall man icke självviljande tillsluter dem, att frågan om köotts ätande m.m. icke var hela saken, icke hade bundit samvetet och medfört fördömsen (v. 23), om det icke varit läran, om det icke varit Guds ord därom, som förorsakat detta bekymmer. Det var frågan om hela den lagens förbindande kraft för en trogen, som egentligen åtskilde dem, således visserligen en fråga om läran.

Och det går mycket lätt för oss att anse deras tvistefråga såsom obetydlig, fri och ovillkorlig; men det var alls icke så på den tiden, då Paulus skrev detta kapitel; då var den betydande och bindande för samvetena. Och det är blott en sådan fråga, som vi behöva att se behandlad utav en apostel. Det hava vi nu här. Och det är så mycket mer märkvärdigt, detta exempel, som det icke blott är lika viktigt, som frågan om utgåendet från kyrkan, utan ock i grunden samma fråga. Den, som icke ännu insett det, läse blott Apg. 21:a kap., så skall han se, att det just var fråga om de trognas förbindelse till den levitiska tempeltjänsten, om dess yttre iakttagande, om den utvärtes kyrkogemenskapen med judarna.

Även de, som förvånas häröver, måste dock se det med sina ögon, om de läsa nämnda kap. i Apg. från v. 20 till v. 26. Eller vad betyder det, att den apostoliska församlingens äldste i Jerusalem, med aposteln Jakob i spetsen, säga till Paulus: »Du ser, broder, huru många tusen bland judarna, som hava blivit troende, och alla äro ivrare för lagen» etc.? Här talas nu om de trogna i Jerusalem. Och de hava alla nit om lagen! Vilken lag menas här? Se v. 21 »omskära sina barn och vandra efter stadgarna». Se v. 23, 24, 26, de gå i templet och rena sig m.m. Det hade kommit ett falskt rykte till Jerusalem, att Paulus på sina resor icke blott inför omvända hedningar teg om denna ceremoniallag, utan ock lärde de judar, som bodde bland hedningarna, att övergiva den lagen, att »icke omskära sina barn, icke vandra efter stadgarna», med reningar, mats åtskiljande, dagars firande etc. Detta var ett falskt rykte; ty Paulus använde aldrig sin upplysning så ovisligt, utan skickade sig alltid efter de folks föreställningar, som omgav honom; därför bestraffade han yrkandet på omskärelsen bland galaterna, men omskar själv Timoteus uti Lystra, »för de judars skull, som voro på dessa orter» (Apg. 16: 3) och säger själv: »För judarna har jag blivit såsom en jude för att vinna judar; för dem, som äro utan lag, har jag blivit, såsom vore jag utan lag på det att jag må vinna dem» etc. (1 Kor. 9: 20).

Det var detta falska rykte, som hans bröder i Jerusalem ville vederlägga, då de rådde honom att gå i templet och förrätta de vanliga reningar och offer, som hela den övriga trogna församlingen därstädes iakttog. Allt detta omtalas i nämnda kap. Apg. 21. Här se vi hela frågan, varom handlas i vår text, Rom. 14. Det var de omvända och troende judarnas iakttagande av de yttre ceremonierna i lagen och den levitiska tempeltjänsten. Ut i tron och anden voro de vida skilda från den otrogna delen av den judiska församlingen, som förnekade Herren och dessutom, såsom Kristus säger, »gjorde Guds lag om intet för sina stadgars skull» – det var icke för *läran*, som de trogna gingo i templet, det var blott för de yttre iakttagelserna, varmed de varken styrkte de otrogna judarna, icke heller själva anammade deras falska lära.

Här se vi nu frågan i dess helhet, varom vår text handlar. Ut i Rom bestod församlingen både av hedningar och judar, som blivit omvända; därför blev frågan om dessa levitiska bruk där så livlig och bekymrande. Vad säger då Paulus i sitt brev till dem? Vi hava nu redan sett det. Måtte vi ock såsom kristna ställa oss därefter. Den stora huvudsaken var *samvetet*, *tron* i varje gärning – att var och en gör endast det, varom han är viss, att det är Gud behagligt, och således »gör det för Gud»; ty »allt som icke är av tro, det är synd».

Sedan lär aposteln, huru vi skola vörda andras samveten, icke bekymra och rubba deras tro med våra meningar, icke döma och såra dem, som Gud har upptagit, som Gud rättfärdigat, som Gud icke vill hava sårad. Annat är det med dessa enträtna, vilka icke akta de tydligaste Guds ord, när de äro *dem* emot, utan endast förfäktat sin mening, och hava sin lust uti att förbrylla och behärska de menlösas själar; dem bör man visst allvarligen med ordet straffa – men svaga, menlösa själar, som blott vilja veta det rätta, bör man bemöta såsom *Guds barn* och behandla deras svaga samveten såsom hans »ögonstenar», även om de i något fara vilse. De varda väl framdeles förståndigare.

Detta i tvetydiga frågor och om samvetet och tron i de gärningar, som man med vett och vilja övar. På helt annan grund står vår samvetsfrid i fråga om det syndiga, som låder vid oss. Där gäller endast, att med Kristi blod »bestänkas i hjärtat från ett ont samvete» och säga: Är jag syndig, så är Kristus rättfärdig; är jag fallen, så är Kristus icke fallen, och »han är i Guds åsyn, oss till godo». Att hava denna tröst i Herren och leva i vänskap med honom och i det glada medvetandet om hans välbehag både till våra personer och våra gärningar – det är huvudsaken, det är livet och hjärtat i all kristendom. Bevara framför allt annat ditt hjärta, ty därifrån går livet.

– C-O Rosenius
(Tolfta årgången, år 1853)

© Pietisten 2023

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt. www.pietisten.com